

СВЕТИ ОПТИНСКИ СТАРЦИ ПОРОДИЧНИМ ЉУДИМА (ИЗБОР ПОУКА)

МОЛИТВА СВЕТИХ ОПТИНСКИХ СТАРАЦА

Господе, дај ми да са душевним спокојством примим све што ми донесе данашњи дан. Дај ми да се свецело предам Твојој светој вољи. У сваком часу овог дана, у свему ме руководи и подржавај ме. Ма какве вести да добијем у току дана, научи ме да их примим са спокојном душом и тврдим убеђењем да је у свему света воља Твоја. У свим речима и делима мојим, руководи мојим мислима и осећањима. У свим непредвиђеним случајевима, не дај ми да заборавам да све долази од Тебе. Научи ме да се отворено и разумно опходим са сваким чланом моје породице, да никога не смућујем и не огорчујем. Господе, дај ми снаге да издржим умор наступајућег дана и све догађаје у току дана. Руководи мојом вољом и научи ме да се молим, да верујем, да се надам, трпим, опраштам и волим. Амин.

Преподобни Јосиф Оптински

Ако видиш недостатак ближњег, који би ти хтео да исправиш, ако он нарушава твој душевни покој и раздражује те, онда ћеш и ти погрешити и самим тим нећеш грешку исправити грешком – јер се она исправља кротошћу. Јер је и апостол рекао „Исправљајте један другог духом кротости“.

...Ако она није бирала себи мужа из страсти или плотске љубави, за то мора да захваљује Богу; зато што они који ступају у брак из страсти најчешће бивају несрећни у животу.

Смирење и без добрих дела спасава. Не завиди онима који живе спокојно. Много је боље трпети невоље него живети спокојно. Љубав треба изражавати молитвом и послушношћу, а не целивима.

Давати... милостињу онима којима је потребна, треба према сили и могућности.

Навикавај себе да што више ћутиш и све говори у мислима: “Богородице Дјево, радуј сја, Благодатнаја Марије, Господ с Тобоју...” (све до краја) и самим тим ћеш избећи многе грехе. Свети Оци уче овако: ма ко да те смућује, ништа му не говори. Боље да се молиш за сестру него да је учиш, сматрај себе изродом и најгором од свих на свету. Никога никада низашта не осућуј и свима праштај, и без труда ћеш се тада спасти. Осуђивачи, злопамтила и горди, макар се и моле и посте, макар и раздају новац, ако се не исправљају, немају и неће имати место на небу, већ ће поћи у пакао злим дусима да се заувек муче без краја.

Кад вас покраду, не треба да жалите, већ замислите да сте дали милостињу, и Господ ће вам вратити десет пута више.

Написала си да је благодатно стање прошло, и молитва је опет постала расејана. Не узнемируј се због тога. Тако бива са свима онима који желе да живе благочестиво. Господ обрадује човека Својом благодаћу, а затим оставља човека са његовим немоћима, да би, прво, он видео своју ништавност, друго – да се не би улењо, већ да

би се трудио приморавајући себе, тражећи и просећи благодат. Још си написала да си прекинула своју ноћну молитву, да не би преспавала јутарњу. Да, Господ је и рекао: „Ово је требало чинити, и оно не остављати“ (Мат. 23:23). Ја мислим, ако би дала себи макар кратак одмор – било би простије. Држи се самоукоревања.

Смућујеш се, и у души кипи од зла ка свима. То је од самољубља и сујете. Труди се да сматраш себе најгором и најгрешнијом на целом свету пред Господом и моли се у то време: «Господе, помилуј нас грешне», подразумевајући и себе, и оне на које се љутиш.

Ако ти са рођеном сестром не можеш да живиш, онда ни са анђелом у рају нећеш моћи – због гордости.

Кад почнеш да се молиш, присећаш се грехова и оплакујеш их. Тако се и треба молити. После тога понекад осетиш радост и мислиш да је то од ђавола. Од ђавола, ако и бива радост, према учењу Светих Отаца, она није складна, не доноси души мир и тишину. И не чуди се томе што ти Господ даје у молитви мир и тишину, јер то не бива увек због достојности, већ због непојмљивих судова Божијих. И зато, кад будеш осећао такву радост и покој, сматрај свакако себе недостојном овога поклона Божијег и на сваки начин прекоравај себе пред Господом, зато што због своје немарности не можеш да задржиш у себи тај дар, и убрзо ћеш га изгубити.

Молите ме да се молим за вас, и ја се молим, као и за све, али сами се више молите, не будите лењи, јер је молитва храна за душу. Не мучите ваше душе глађу, боље је да тело гладује. Не осуђујте никога, свима опраштајте. Сматрајте себе најгорима на свету и бићете спашени.

Преподобни Анатолиј Оптински (Старији)

Сам Бог живи у оном човеку који има мирно срце. Главно је – сматрај себе горим од свих, не тражи ни љубави, ни уважавања ни од кога, већ сам имај то према свима – и стећи ћеш мир! А чим будеш почео да тражиш да те други примете, да виде у теби достојанство и неке врлине - онда збогом мире душевни!

Где је Бог, тамо је и мир. И супротност овоме сама себе показује: где је завист, непријатељство, нетрпљење, самољубље - тамо је и ђаво. А где је ђаво тамо је све погубно, гордо, непријатељско.

Ето до ког степена си ти обузета светом, да си и разум изгубила - говориш да је богатима лакше спасти се. А Господ је рекао: Тешко је богатоме ући у Царство небеско (Мт.19,23).

Благодари Богу што ниси богата.

Више се моли! И ходајући, и лежећи се моли. А то што те исмевају, то ти је корисно и спасоносно. За све захваљуј Богу!

Не лукави на молитви, већ буди прост. Господ је рекао: „Ако не будете као деца, не можете ући у Царство Божије“ (Уп. Лк. 8:17.)

Гордост је страшна онда кад је не примећујемо, а ако је приметимо и кајемо се и скрушавамо, онда нам Господ неће узети то за грех.

Гневна си и непокорна ти од гордости. Моли се, трпи и проћи ће.

Ако се код тебе тако јако испољава гнев, роптање, то је сигурни знак горде душе. Смири се, прекори себе, и силан Господ ће ти пружити руку помоћи и утешити те.

Не треба се гневити на друге до злопамћења. Према заповести Господњој, приморај себе да се молиш за све који те мрзе и вређају!

Очајање је смртни грех. Бежи од њега. А веруј у милосрдног Бога и Заступницу нашу Богородицу и свете. Они све могу да учине. А да се смирите и претрпите је свакако потребно.

А што очајању дозвољаваш да уђе у срце - није хришћанско дело. Прилазећи Страшним Христовим Тајнама ми не сумњајући и не лукаво, већ искрено говоримо: „Верујем и исповедам, да си Ти Христос Син Бога Живога, од којих сам први грешник ја...“

Венац девствености је највиша хришћанска врлина, она је лепота и венац Цркве. И све девственице Света Црква назива невестама Христовим. Светитељ Дмитрије Ростовски учи: „Одузми од Анђела крила, и он ће постати девица. И дај девици крила – она ће постати анђео“.

Видим чудну и преславну Тајну: небо је вертеп, престо Херувимски је Дева. И све девице које трпе од бесова и од људи за чување своје чистоте, такође, налик Пресветој Деви, служе престолу Најчистијег Сина Деве, Господу Исусу Христу. Због тога ђаво тако и мрзи девице и на сваки начин се труди да их оскрнави.

Преподобни Амвросије Оптински

Главно средство за спасење – трпљење много различитих невоља, коме какве одговарају...

Онај који хоће да се спасе треба да памти и не заборавља апостолску заповест: „Носите тешкоће један другог и тако испуните закон Христов“. Много других заповести има али ни код једне друге нема таквог наставка, то јест: "Тако испуните закон Христов". Та заповест има велики значај и пре других треба се трудити да њу испунимо.

Нико не би требало да оправдава своју раздражљивост, неком врстом болести, јер она долази из гордости. Према речима Светог Апостола Јакова: "јер гнев људски не чини

правде Божије." Тако, да не би подлегао раздражљивости и гневу, не би требао да се журиш.

Старац је рекао: "Мораш себе приморавати, па и против своје воље, да чиниш неко добро, својим непријатељима и главно, да не тражиш освету, већ да будеш пажљив, да их не увредиш наступом презира и понижења."

Једна жена је питала: "Не схватам Баћушка, како ти не само, да се не љутиш на оне који говоре ружно о теби, већ настављаш да их волиш." На ово, Старац се дуго смејао и рекао: "Имаш младог сина. Да ли се љутиш на њега, када не каже, или не уради нешто како треба? Зар се не трудиш уместо тога, да сакријеш његове недостатке?"

Није ствар у богатству, већ у нама самима. Ма колико човеку давао, нећеш га задовољити.

Узалуд мислиш да би ти материјална средства дала успокојење. Не, та мисао је лажна. Постоје имућни људи, у твојим очима, али се брину више него ти.

Дугови су гори од грехова: за грехе ће се покајати човек, и Бог ће опростити, а за дугове ће те мучити не само у овом, већ и у будућем животу, да нас избави Господ тога.

«Мужайся и да крепится сердце твое» „Уздај се у Господа, нека буде срце твоје крјепко, уздај се у Господа“. (Пс.26,14). У досадним, а понекад и страшним искушењима врајјим теши се апостолским речима: „Веран је Бог Који вас неће пустити да се искушате већма него што можете, него ће учинити са искушењем и крај да можете поднети“ (1.Кор. 10,13), и често понављај ове речи да би се оснажио. Такође, презири сујетне али зле помисли непријатеља, који ти прети погибљу. Саме његове претње ти показују наду да он не може ништа да ти учини, јер си покривен милошћу Божијом. Да може нешто да учини, онда не би претио.

Треба захваљивати Господу за све што ти Он шаље. И то из три разлога – да би дошао до осећаја, сазнања и захвалности.

Грех је да се време проводи узалуд. Грех је и пропуштати црквену службу и молитвено правило због посла. Пази, да те Господ не казни за то.

Дођи пре почетка службе – трезвенији ћеш бити.

Зато и дремаш у цркви и не чујеш службу - јер ти мисли лете тамо вамо.

Бројанице су нам дате да не заборавимо да творимо молитву. За време службе треба да слушамо шта се чита, и да се уз бројаницу молимо: „Господи помилуј“, а када се не чује читање, онда: „Господе, Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме грешну“.

Бог од болесника не тражи телесне подвиге, већ само трпљење са смирењем и захвалност.

...Н. вам говори да је развод међу супружницима забрањен Господом Исусом Христом. Читамо саме речи Господње: „А ја вам кажем да сваки који отпусти жену своју, осим због прељубе, наводи је да чини прељубу“ (Мт. 5:32). Из овога свако може дас види да је развод забрањен Господом, али не безусловно. Ако су супружници верни један другоме, онда не би требали да се разводе, а у супротном везивати супружнике је незгодно. Ово правило поштује и Света Црква.

Не бој се много за своју судбину. Имај само одлучну жељу да се спасиш, и све предавши Господу, очекуј Његову помоћ, док не дође време.

Још је у Старом Завету речено: «Жалост је оцу својему син безуман, и јад родитељи својој» (Прич 17:25), тј. син не научен у страху Божијем и закону Господњем. У данашње време многи родитељи своју децу уче многоме, често непотребном и некорисном, али нису ради да уче децу страху Божијем и испуњењу заповести Божијих, и поштовању правила Једине Саборне Апостолске Цркве, због чега деца у већини бивају непокорна и немају поштовања према родитељима, и за себе и за отаџбину бивају непотребна, а понекад и штетна.

Горде Сам Бог исцељује. То значи да се унутрашња страдања (којима се лечи гордост) шаљу од Бога, а од људи горди човек неће моћи да их поднесе. А ко је смирен, од људи ће све поднети, и све ће говорити: заслужио сам ово.

Пишеш да се бојиш да ли ће ти Господ опростити грехе. Чврсто веруј да ће опростити Онај који је дошао у свет да грешне спасе, и за грешне је распет својом вољом.

Девственост има велику важност пред Богом. Чак се и Света Дева натприродно удостојила да буде Мајком Пресушествоног Сина Божијег, и остајући заувек Девом, назива се Пресветом. При чему, није свака девственост добра и похвална, као што је Сам Господ објавио у Јеванђељу о десет дева: «Од њих је пет било мудрих и пет неразумних» (Мт. 25:2) тј. неразумне деве су оне које су се само споља сачувале девственост, а изнутра су се скрнавиле нечистим помислима, а такође су биле побеђене и другим страстима - среброљубљем и сујетом, завишћу и мржњом, гневом и злопамћењем, и уопште неузддржањем... Зашто Господ и укорева такве у Јеванђељу: »Заиста вам кажем да ће цариници и блуднице» који се кају, « пре вас ући у Царство Божије» (Мт. 21:31); а они лажни ће бити «синови царства који ће бити изгнани у таму најкрајњу» (Мт.8:12)

Високоумље се види у томе, што ти мислиш да волиш Бога, а уствари само мислиш да Га волиш. Ко Бога воли, он има и љубав ка ближњима... Ко воли Бога, макар му и хиљаду увреда дневно чинили, не раздражује се и не љути се, не губи душевни мир, не може му се десити да се унутра сав разбесни, да се од смућења не може ни молити, као што то бива са тобом.

Љубав је, наравно, изнад свега. Ако налазиш да у теби нема љубави, а желео би да је имаш, онда чини дела љубави, иако ће она у почетку бити без љубави. Господ ће видети твоју жељу и труд и улиће у твоје срце љубав.

Питаш да ли си добро учинила, позајмивши за непознату пет рубаља и давши јој нове чизме П, које су и њој самој биле потребне. Одговарам: није добро, уопште није добро, и врло је неосновано. Убудуће не чини тако ни због каквог повода. Нигде није записано да се новац позајмљује ради милостиње и да се чини тако добротинство, за којим ће неминовно уследити смућење за тебе или за друге.

„Оче!“, питали су неки, „зашто немамо мира у души?“ Старац им је одговарао речима: „Мир је многи онима који љубе закон Твој“. (Пс. 118,165).

Дело нашег спасења захтева на сваком месту, ма где човек живео, испуњавање заповести Божјих и покорност вољи Божијој. Са овим се једино стиче мир душевни, а не нечим другим, као што је речено у псалмима: „Мир је многи онима који љубе закон

Твој, и нема им спотицања“ . (Пс. 118,165). А ти све тражиш унутрашњи мир и спокој душевни у спољашњим околностима. Све ти се чини да не живиш на правом месту, да ниси са правим људима.

Треба да пазимо на свој унутрашњи живот, тако да не примећујемо шта се дешава око нас. Онда нећеш осуђивати.

Кад будеш некога осуђивао, реци себи: „Лицемеру, извади прво брвно из ока твојега“ (Мт. 7:5). Брвно у оку – је гордост. Фарисеј је имао све врлине, али је био горд, а цариник је имао смирење, и био је бољи.

...Свуда је потребно смирење, и трпљење, и неосуђивање других. Само се овим духовним средствима задобија мирно устројење душе, сразмерно томе, колико будемо тежили смирењу и дуготрпљењу, и неосуђивању других. Ако су они који су дозволили или преузели себи право да суде, налазили мане и грешке Самом Господу, извору сваке истине, називајући Га лажовом, Самарјанином и још горе од тога (Мт. 27:63; Јн. 8:48), онда какав ће они донети закључак у односу на обичне људе. Најбоље и најспасоносније за нас је да следимо заповести Апостола, који каже: „Зато не судите ништа пре времена док не дође Господ, Који ће и осветлити све што је сакривено у тами и објавити намере срца, и тада ће бити свакоме похвала од Бога“ (1.Кор. 4,5).

„Велик мир имају они који љубе закон твој, и у њих нема спотицања.“ (Пс. 118,165). Ако ли нас нешто или неко саблажњава или жалости, онда се јавно види, да се ми неправилно односимо према закону заповести Божијих, од којиг је највећа заповест да никога не судимо, и не осуђујемо. Јер свако ће се због својих дела или прославити, или постидети на Страшном Суду Божијем. Нама и није дато право да судимо друге, а јако често ми судимо погрешно и неправилно. И још је у Старом Завету написано да гледамо на себе и своје спасење и исправљање своје сопствене душе. О томе и треба да се највише бринемо.

Не улази у разматрање поступака људи, не суди, не говори: зашто тако, због чега то? Боље говори себи: „А шта ја имам са њима? Нећу ја за њих одговарати на Страшном Суду Божијем“. На сваки начин одбацуј од себе помисао о суђењу делима људским, већ се моли усрдно Господу да би Ти Он Сам помогао у томе, јер без помоћи Божије ми ништа добро не можемо да учинимо, како је и Сам Господ рекао: „Без Мене не можете чинити ништа“. (Јн. 15:5)

...Треба знати, према речи Аве Доротеја, да у другом човеку постоји неко тајно добро, које је пред Богом вредније од свог нашег живота. Човек може да види само видљиво, а Господ гледа у највеће дубине срца. Преподобни Макарије Египатски, видевши човека који греши, рекао је сам себи: „Он је можда и сагрешио, али може да се покаје, а ако ти погресиш, нећеш моћи“. И оваквим разумевањем је ставио себе испод онога који греши. Ето како су древни Свети Оци имали мудрости да се смире и уздржавају себе од суђења и осуђивања.

Ако ти помисао буде говорила: зашто том човеку, који те је увредио, ниси то и то рекла? Онда реци својој помисли: Сада је касно да кажем, закаснила сам.

Сама живиш немарно, о од других тражиш да испуњавају све.

Ти ћути пред свима, и сви ће те волети.

Треба да приморамо себе, макар и против своје воље, да учинимо неко добро нашим непријатељима, а најважније је да им се не светимо и да будемо обазриви, да их ни на који начин не увредимо својим изгледом презрења и понижења.

Догађа се, како је говорио баћушка, да иако су наши греси покајањем и опроштени, савест не престаје да нас окривљује. Покојни старац отац Макарије, као поређење је понекад показивао свој прст, који је некада давно био расечен; бол је одавно прошла, али ожиљак је остао. Исто тако после опраштања грехова остају ожиљци, тј. грижа савести.

Преподобни Мојсије Оптински

Потребно је само себе и ближњег свог на све могуће начине подржавати и успокојавати, а главни начин од њих је : смирено обраћање Господу и полагање немоћи своје и ближњих својих на Његову свесилну помоћ и спасење. Шта је немогуће нама да исправимо то је, без сумње, могуће Богу, у Којем живимо и крећемо се. Моли се за све и све носи трпељиво.

Пост и лошу храну у слаткише претвара и горка ротква са реном постаје као шећер.

Искуство ме је научило оваквом правилу: ако некога треба упутиш примедбу или да га прекориш, онда пре тога треба да се у свом срцу помолити за њега Богу. Понекад мислиш да твој брат неће примити примедбу, али ако се прво помолити за њега, видећеш да ће он и преко очекивања и мирно саслушати примедбу и исправиће се.

Добро дело се не чини лако, већ уз напор и трпљење.

Преподобни Макарије Оптински

Пишеш да те мучи безнадежна помисао о спасењу, да се имајући новац, као не можеш спасти. То је очигледно ђавоље лукавство и његова мрежа, која ти не да мира ни спокојства. Остављајући пристрастност ка среброљубљу, реци ми: да ли можеш да водиш потпуно нестјажатељни и сиромашан живот? Ни твоје силе, ни образовање, ни стање твог здравља ти неће дозволити да то учиниш, а оно што је више од твојих могућности, Бог од тебе неће ни тражити.

...Спасење наше је у ближњем нашем, и речено нам је да тражимо „не за себе, него за друге“. (Фил. 2:4; 1.Кор 10:24,33)

Пишете да вас посећују болести и жалости. То је знак милости Божије ка вама: „Господ, кога љуби, тога и кара; и бије свакога сина кога прима“ (Јевр. 12:6), и треба да за то веома захваљујемо Господу, за Његов очински Промисао о вама. Жалости нас уразумљују и чине нас искусним у нашим делима, а такође нас и чисте од грехова, исто као и болести.

...Ми не знамо судове Божије, Он све чини на корист; ми смо привезани за овоземаљска блага, а Он хоће да нам подари будуће благо овдашњим кратким болестима.

...Ти ни сама не знаш шта тражиш од Бога – да те избави од болести. Тражи оно што је Његовој светој вољи угодно и теби корисно. Трпљење болести са благодарношћу је више од других наших исправљања пред Богом: њима се и греси чисте, и од страсти се ослобађамо...

На ваше писмо о вашој судбини укратко и колико могу, одговарам вам, због слабости мог здравља. Молите се Богу и Његовој Пречистој Мајци да одреди Господ судбину вашу по Његовој светој вољи. Ако је Његова света воља за то, да ви дате сада своју руку оном који је затражио за склапање брака, онда ће се и свака препрека уклонити. Ви потпуно покорите своју вољу вољи Божијој, а осим тога требало би да сазнате: да ли је он истинити хришћанин Православне Цркве, да ли је доброг морала, и о његовој

породици. Да ли се слажу ваши родитељи са вашом удајом, и да ли постоји ваша лична, потпуна сагласност? При оваквим условима и делима, нека вам Господ благослови да ступите у нов, породични живот, а шта ће бити даље - нико не зна...

Неочекивани сусрет са непознатом девојком је оставио на тебе утисак, да ли је она можда твоја друга половина? Можда ће се то и остварити, ако на то буде воља Божија, ти не тражиш богатство и лепоту, већ благочестивост и разум, да бисте на животном бојишту делили и пријатно и непријатно и да има правилан став о стварима и да расуђује исправно. Према уверавању оне поштоване даме, код које си је видео, она је довољно образована, паметна и скромна, а ни то није безначајно, што је проводећи живот мирно и чак у сиромаштву, она умела да избегава бучне и некорисне догађаје света, који имају велики утицај на морал. Ти се колебао и не знао да ли је то озбиљна мисао: ја не смем да преузем на себе одговорност за тако важну ствар и да ти одговорим, али ти саветујем да се молиш Богу и да препустиш Његовој вољи то дело. Ако оно буде Њему благоугодно, онда ће се твоја жеља приближити испуњавању, и тада, такође призвавши помоћ Божију, одслуживши молебан Господу и Мајци Божијој, приступи том делу, а ако ти после молитве то буде нестајало из сећања, онда тако и остави.

Борба са страстима је неопходна: јер тама и магла страсти помрачују наше душевне очи, да не би виделе Сунце Правде, Исуса...

Спасење се не састоји само од тога да се иде у цркву и седи за разбојем, већ да се пажљиво пази на своје срце и да се изгоне страсти: гордост, самољубље, хвалисавост, гнев, бес, злоба, преједање, похота плоти итд; у томе се састоји и наша духовна борба - противити се страстима, изгонити их уз помоћ Божију.

Не удај се у свој мир, још ће доћи и борба да би познала своје немоћи и да би видела страсти, при чему се не бој овога. Бог нам шаље по мери наших снага, колико можемо да поднесемо, да бисмо се обучавали у борби и долазили у смирење, а истински мир се рађа од истинског смирења, од кога си ти још далеко.

Труди се да у свим случајевима имаш смирење... а кад видиш било какву борбу која те побеђује, знај да јој је предходила гордост, и брзо прибегавај срданом самоукоревању и речи: «Опрости».

Ти се ослањаш на мој савет и благослов о твојој удаји. Али ко сам ја, и шта ја значим? Будућност је мени непозната - да ли ћеш бити срећна у браку или не, и због тога не могу да узем на себе да ти одлучно одговорим, већ то предајем вољи Божијој. Воља Божија не везује наше самовлашће, већ се врши гледајући на њега - чему је оно наклоњено. Постоји воља Божија према благовољењу, и воља Божија по допуштењу - а ова последња бива кад ми хоћемо да буде тачно онако како ми мислимо да ће бити за нас добро. А када се предајемо вољи Божијој и тражимо не то што желимо, већ оно што ће Њему бити угодно а нама корисно, онда у свему бива воља Божија - према благовољењу, корисна и спасоносна за нас, а при вољи Божијој, која бива по допуштењу, неизбежне су неприлике и туге.

Припремајући вашу децу за светски живот, да ли сте се потрудили да усадите у њихова срца веру и страх Божији, који би били њихови руководитељи за будући живот? Молите се Господу, да сачува Он срца њихова од корова, које је посејао противник посред пшенице.

Деци дајте добро васпитање по питању морала, а када они буду достојни и буде им корисно, Бог је силан да их обогати или да им да оно што је потребно и довољно.

...Предлажем ти мој савет: имај ка мајци поштовање и љубав, осим тога, што вас она воли и о вама се мајчински брине, природни и духовни закони наређују да се воле родитељи и да ценимо њихов благослов, јер он доставља деци свако добро – и пролазно и вечно. Ако би твоја мамица у нечему и неправедно судила, ти треба да то претрпиш са самоукоравањем, а ако не прекориш себе, примићеш тугу са њеним прекором, макар не и речју, већ само мишљу – и онда ће теби у срцу настати немир, то јест непријатељ, древна змија, излиће свој отров, и онда ће се и на мамицином лицу појавити немир.

...Све... долази од гордости. То је главни извор свих наших грехова, зла и недаћа.

Још пишете да не видите у себи хвалисавост и гордост и желели бисте да знате њихове признаке. Управо то, што у себи не примећујете ове страсти, јесте знак да оне држе вашу душу, окружујући је тамом и мраком, који као код видљивих предмета, тако и код мислених, подједнако сметају да их видите.

...Чините добро, клонећи се зла - у почетку због страха Божијег, а затим ћете доћи и до љубави Божије...

Питате како да све радите не по својој вољи и како да познате и видите вољу Божију? Воља Божија се види у заповестима Његовим, које ми и треба да се трудимо да испунимо при општењу са ближњима, а у случају неиспуњавања и кршења – да приносимо покајање. Наша воља је развраћена и захтева свагдашње приморавање ка испуњавању воље Божије, и тражење Његове помоћи.

Тебе не воле, а ти њих воли, то што тебе не воле не зависи од тебе, а да ти њих волиш зависи од твоје воље и то је твоја обавеза, јер је Господ заповедио: да љубимо не оне који нас љубе, него непријатеље (Мт.5,44), а када ни тога нема код нас, онда колико треба да се смиравамо и прогонимо гордост и да са молимо за ово Господу.

Особина милостиње је срце, које изгара љубављу за сваку творевину и жели јој добро. Милостиња се не састоји само у давању милостиње, већ и у састрадавању, када видимо сродног нама, створеног човека у било каквом страдању, и ако му можемо било чиме помоћи, помажемо му.

Због милостиње не треба да упадамо у дугове... Притом треба да имамо у виду и околности сопствене породице, да и њу не доведемо до крајњег положаја због неосноване и непромишљене дарожљивости...

Свет, по светом Исаку, чине страсти, посебно три главне: славољубље, сластољубље и среброљубље. Ако се не наоружамо против њих, онда ћемо неминовно упасти у гнев, тугу, очај, злопамћење, завист, мржњу и сличне страсти.

Увек је боље да се кајете и смирујете, него да очајавате; покајањем и смирењем привлачите на себе благодат Божију и Његову помоћ.

...Ђаво... ништа не би могао да уради, кад гордост не би предходила твом паду... После пада постоји само једно средство – смирење, увиђање своје немоћи и мољење опроштаја уз окривљивање самог себе.

Преподобни Лав Оптински

Ако будете чували савест чисту о празницима, средом и петком, и ако се будете уздржавали у посту, Господ Бог, великодушан и милостив, ће вас благословити таквом децом, која ће вас тешити својим врлинским животом и која ће вам бити руководитељи ка будућем животу, што и вама желим да задобијете.

Обавезни сте да учите децу, и да се сами од деце учите, како је Сам Господ рекао: „Ако не будете као деца, нећете ући у Царство Небеско“.

Богатство се не састоји у многим поседовању, већ у доброј савести. која и без пропадљивог богатства има своје награде.

За тебе је богатство још увек штетно. Кад ти зашустити новац у џепу, онда ћеш и показати ко си.

Ми морамо бити уверени да Промисао Божија увек о нама промишља и све чини на нашу корист, чак и у нама противним случајевима.

...Човечија душа у својој дубини скрива много добра. Потребно је само да се оно пронађе.

Преподобни Нектарије Оптински

Давати за трпезу, и помагати болницу, и исплатити дугове - све је то добро. Али не смемо себе оставити без динара за неопходне ствари, да не бисмо после зажалили.

Ако неко успе да учини нешто добро или да да милостињу, треба да говори: „Твојим благословом, Господе, то сам учинио!“

Положај Јова је закон за сваког човека. Док си богат, познат, живиш у изобиљу, Бог се не јавља. Кад се човек налази на гнојишту, одбачен од свих, тада се јавља Бог и Сам разговара са човеком, а човек само слуша и дозива: „Господе, помилуј!“

...Удаја је за жену служење Пресветој Тројици – ето како је велико за жене да буду жене и мајке.

Срећа у брачном животу даје се само онима који испуњавају заповести Божије и односе се према браку као према Светој Тајни хришћанске Цркве.

При разним невољама, старац нас је саветовао да говоримо: „Господе, верујем да трпим оно што треба и добијам оно што сам заслужио. Али Ти, Господе, по милосрђу Твојем, опрости ми и помилуј ме!“, и тако понављај док не осетиш мир у души.

Снага молитве није у многословљу, већ у искрености молитвеног уздаха.

Чим ти падне на памет осуђивање, одмах се са пажњом помоли: „Господе, дај ми да видим моје грехе и да не осуђујем брата свог“.

Преподобни Иларион Оптински

Свако дело треба започињати призивањем имена Божијег, јер ће послови, освештани молитвом, бити благотворни за наше душевно спасење.

Преподобни Антоније Оптински

...Без видљиве Свете Цркве не би могло бити ни Светих Тајни Христових, без којих човек не може наследити живот вечни. Црквене молитве имају толику силу и важност, да само једно црквено „Господи помилуј“, превазилази све келејне духовне вежбе; и због тога су Свети Оци, стојећи у светом храму, замишљали да стоје на небесима пред Престолом Божијим!

Жалите се да нисте спокојни у духу и да сте расејани. У том случају не смете уопште да се опуштате, већ треба да дух свој разгоревате или читањем духовним, или

сећањем на вечност, или макар кратком молитвом, говорећи Господу: „Расејани ум мој сабери, Господе, и ожесточеност срца мог страхом Твојим смири и помилуј ме!“ Јер ми без помоћи Божије ништа не можемо да урадимо, чак ни са мувама, а камоли са невидљивим непријатељима.

...Љубав не само да је већа од наше молитве, него је већа и од свих жртвоприношења...

Преподобни Варсануфије Оптински

Само по себи сиромаштво те неће спасти. Можеш да имаш и милионе, и да имаш срце у Богу, и спасићеш се. На пример, Филарет Милостиви је поседовао огромно богатство, али је тим богатством задобио Царство небеско, помажући беднима и невољнима...

А можеш се и везати за новац, и сиромашан погинути. Стајао је, на пример, један сиромаш на паперти, трпео је хладноћу и глад, не би ли само прикупио нешто новца. Сакупио је четрдесет – педесет рубаља и умро је. И пошла је његова душа у пакао, пошто није била везана за Бога, већ за те рубље.

Преподобног Јована Лествичника су питали да ли постоје тачни знаци по којима можемо да сазнамо да ли се душа приближава Богу или се одаљује од Њега. Јер у поређењу са свакодневним предметима постоје одређени предзнаци - да ли су они добри или не: када, на пример, почиње да трули купус, месо, риба, то ћемо лако приметити, јер покварени предмети почињу да одају смрад, мењају боју и укус, и њихов спољашњи изглед сведочи о покварености. А душа? Јер је она бестелесна и не може да одаје смрад или да мења свој изглед. На ово питање свети отац је одговорио: верни признак умртвљења душе је избегавање одласка на црквене службе. Човек, који се хлади ка Богу, пре свега почиње да избегава да иде у цркву. У почетку се труди да дође мало касније на службу, а затим сасвим престаје да посећује храм Божији. Због тога је за монахе обавезно присуствовање на службама.

...Треба да на службе долазимо пре звона, да би нас звоњава затицала већ у храму. Зашто? Зато што у то време Мајка Божија улази у храм. То сам негде раније прочитао. А онда сам прочитао о кијевском оцу Пајсију... То је био подвижник-јуродиви монах.

Једном је дошао на вечерњу; одзвонила су звона. У храму нема никог. Црквењак, урадивши све, изашао је из храма. Остао је само он. Одједном чује шуштање, као да неко иде. Погледа и виде Величанствену Жену високог раста у пратњи светог апостола Петра и још неких. Она је погледала по храму и изговорила ове речи: „За вечерњу су звонили, а монаха нема“. Затим се обратила оцу Пајсију, благословила га, осенивши га широко крсним знамењем, и изашла из храма, подижући се у исто време од земље. Отац Пајсије је изашао за Њом из храма... Она се подизала све више и више, док није ишчезла сасвим из вида оца Пајсија...

Постоје смртни и не-смртни греси; смртни грех је онај грех у којем, ако се не покајеш и у њему те задеси смрт - идеш у пакао, али ако си се покајао за њега, он ти се одмах опрашта. Смртним се зове зато што због њега умире душа и може да оживи само од покајања. Грех је за душу, као и телесна рана за тело. Постоје ране које се могу лечити, које не доносе телу смрт, а постоје и смртоносне ране. Исто тако и греси. Смртни грех убија душу, чини је неспособном за духовно блаженство. Ако на пример слепог човека ставимо на место одакле се пружа диван поглед и питамо га: „Зар није истина да је диван поглед, каква лепота“, он би, наравно, одговорио да не осећа ту лепоту пошто нема очи, нема вида. Исто то можемо да кажемо о неспособности душе, убијене грехом, за вечно блаженство...

...Сав живот... је чудесна тајна, позната само Богу. У животу не постоји случајан сплет околности – све је по промислу. Ми не схватамо значење ове или оне околности, пред нама се налази мноштво ковчежића, а ми немамо кључеве. Постојали су... такви људи, којима се то откривало...

Светитељ Никола Мирликијски је отишао у пустињу да би се тамо подвизавао у посту и молитви, али Господ га није благословио да остане тамо. Јавивши се свецу, Господ му је рекао да иде у свет: „Ово није та њива, на којој ћеш Ми донети плод“, рекао је Господ. Тајсија, Марија Египатска, Евдокија такође нису живеле у манастирима. Можемо се свугде спасти, само не остављајте Спаситеља. Хватајте се за ризу Христову, и Он вас неће оставити.

Сво човечанство се може поделити на два дела: на фарисеје и царинике. Први гину, други се спасавају. Чувајте ту свест о својој греховности. То је најдрагоценије пред Богом. Шта је спасло цариника? Наравно, свест о својој греховности: „Боже, буди милостив мени грешном!“ То је молитва која има скоро већ две хиљаде година. Видите, цариник је свестан да је фрешник, али у исто време се нада и на милост Божију. Без наде се не можемо спасти... Господ је рекао: „Дошао сам да спасем не праведнике, већ грешнике...“ (Уп. Мт. 9:13.)

А знате ли какву тактику има ђаво? Треба то да знате. Он, знајући да неки човек има неки више или мање тежак грех, труди се да се човек не покаје за њега. Са тим циљем он на сваки начин умањује степен тежине греха, убацујући му овакве мисли: „То није важно, Бог ће ти то опростити“, и томе слично. И чак се труди да човек заборави на свој грех. Али, када тај човек успе да било како исповеди духовнику на исповести грех, онда ђаво на сваки начин повећава тежину греха, говорећи да је грех толико велик да га чак ни Бог никада неће опростити. И труди се да доведе човека у унијне и очајање. Видите, како је лукав ђаво. Он одлично зна да се исповешћу перу сви греси,

зато и не допушта човеку да се исповеди, а ако се исповеди, онда га на сваки начин смућује...

Преподобни Никон Оптински

Опасно је живети од милостиње. Можемо се навикнути на прошњу. Једна је ствар просити за друге, а друга за себе. Милостиња се може просити у крајњој нужди, али тако да она не буде повод за било чију огорченост. За дародавца који нам је пружио помоћ се морамо молити.

Свако дело, ма колико вам неважно изгледало, чините предано, као пред лицем Божијим. Знајте да Господ све види.

Господ „ће научити кротке путевима Својим“ (Пс.24,9). Тако је речено у псалму. Човека само Бог учи путевима Његовим, али само под условом, да је човек кротак, смирен. Само такве учи Бог.

Победа над страстима се савршава силом Божијом. Наше немоћне снаге нису довољне за то. То треба да смирено спознамо и да смирењем привлачимо себи милост и помоћ Божију.

Умерено уздржање је корисније од свега.

Пре него што нешто учиниш, помоли се и размисли, да ли ће то бити разумно и Богу угодно.

Грех оставља печат не само на душу, већ и на спољашњост човека, на његово спољашње понашање и изглед.

Добро дело није свако добро дело, већ само оно добро дело које се чини ради Бога. Спољашњост дела не чини његову суштину, Бог гледа на срце. Како се ми морамо смиравати, видећи, да у сваком добром делу саучествује и страст.

Ти опет тугујеш? Ипак не желиш да трпиш душевне болести? Значи, не желиш да уђеш у Царство небеско? Јер Писмо каже да „кроз многе невоље ваља нам ући у царство Небеско“.

Први хришћани су волели Бога, волели су сваког човека, зато што ако волиш Онога Који рађа, онда волиш и рођеног од Њега, јер сваки је хришћанин рођен од Бога у Тајни крштења. Свети апостол је говорио: „Дечице, љубите једни друге“ (Уп. 1.Јов. 3: 18-19), смиравајте се, смиравајте се. Јер ако некога волиш (а морамо волети свакога, зато што је сваки човек лик Божији, чак и ако је он, тј. лик Божији у човеку запрљан, он се може опрати и опет постати чист), онда се и смирујеш пред њим. Где има љубави, тамо има и смирења, а где је злоба – тамо је и гордост. Молим се и желим да међу вама буде љубави.

Треба да волимо сваког човека, видећи у њему образ Божији, без обзира на његове пороке. Не смемо да хладноћом одбијамо људе од себе.

„Иштите, и даће вам се: куцајте, и отвориће вам се“ (Мт. 7:7). Многи од вас, не добијајући дуго оно за шта моле, очајавају. Не треба очајавати. Сетите се како је Господ поступио са Хананејком. Како Га је она молила да јој излечи ћерку! Чак су и апостоли почели да моле Господа да је Он отпусти. А Господ ју је чак упоредио са псом... А ви се мало помолите и не добивши тражено, очајавате. То се догађа због тога што заборављамо да између сетве и жетве мора да прође одређено време.

Не везујте срце за светску сујету. Нарочито у време молитве оставите све помисли о животним проблемима. После молитве, кућне или црквене, да би се сачувало молитвено, умилно настројење душе, неопходно је ћутање. Понекад чак проста, наизглед неважна реч може да наруши и уплаши, као птицу, наше умилење из душе.

Не заборављај молитву - она је живот душе.

Треба да пажљиво изговарамо речи молитве, да проничемо у смисао, а не да тежимо сувише високом... Јер ако неправилно читамо, не удубљујемо се у прочитано, ми тиме радујемо зле духове...

У свако време, ма шта да радите: да седите, идете, радите, изговарајте са срцем: „Господи, помилуј!“

Никога не смемо осуђивати, чак ни највећег грешника.

Никада никога не осуђујте. Свакога, ма ко он био, примајте са добрим осећањем, са надом да у њему нађете само добро, видећи пред собом лик Божији.

Господ види срце човека. А људи се у својим судовима увек могу преварити, и тада ти судови бивају плод простог празнословља.

Спасење ваше и погибао ваша је – у ближњем вашем. Спасење ваше зависи од тога како се ви односите ка свом ближњем. Не заборавите да у свом ближњем видите лик Божији.

Без трпљења и снисхођења ближњима немогуће је живети.

Немир убија људе.

Не треба давати слободу својим осећањима. Морамо се приморавати да будемо љубазни и са онима који нам се не допадају.

Место не спасава. Од себе не можеш побећи.

Ако хоћеш да се избавиш од туге, не везуј се срцем ни за шта и ни за кога. Туга долази од везаности за видљиве ствари.

Сваког дана пре спавања треба да се присетимо грехова, које смо учинили током дана, и да се покајемо за њих пред Господом.

Основа нашег спасења је покајање.

Избор и превод: Душка Здравковић, Православна породица, новембар 2015, октобар 2018.

Извор: Манастир Оптина пустиња, <https://www.optina.ru/>

О ПОРОДИЧНОМ ЖИВОТУ И ВАСПИТАЊУ ДЕЦЕ

Из наслеђа Оптинских стараца

Портал «Православие.Ru» је започео публикацију серије материјала о благој духовној мудрости стараца Оптине пустиње. У Оптину су овом духовном извору долазиле хиљаде људи у потрази за подршком, утехом, саветом. Старцима су писала писма њихова духовна деца, излажући своје сумње, ситуације из живота, несреће и нужде. И нико није остајао неутешен, за свакога се налазила мудра реч и користан савет. Ти савети су разбацани у многобројним писмима стараца, њиховим житијима, сећањима на њих. Олга Рожњева, која ево већ неколико година ради као старији водич Оптинске пустиње, сакупила је неколико одабраних савета Оптинских стараца и објединила их по темама. И први од таквих одабраних савета је о породици и породичном животу, о најболнијој теми нашег болесног времена.

Оптински старци нису «хранили» само монахе. Без духовног руководства нису остављали ни мирјане. Често су се њихови савети тицали и породичног живота и васпитања деце-онога што чини основни део човека у свету...

Преподобни исповедник Никон је писао о томе да су сваком виду хришћанског живота својствене своје добродетељи и обавезе:

„Нама су недоступна дела оних са којима имамо различит начин живота. На пример, мајка која доји децу не може да иде свакодневно у цркву на све службе и кући се дуго моли. Из тога неће произаћи само зебња, него чак и грех, ако дете, на пример, у одсуству мајке повреди себе или направи несташлуке док буде одрастало.

Она се не може сасвим одрећи од имовине ради личног подвига јер је обавезна да издржава и храни децу. Она је обавезна да угађа Богу делима која су њој својствена: трпљењем бремена породичног живота, сталном молитвом, сталном милостињом, учењем и васпитањем деце, постовима, идењем за празнике у цркву, удаљавањем од роптања, оговарања итд“.

Уопштено Оптински старци су високо поставили благочестив породичан живот. Преподобни Нектарије је овако оцењивао улогу жене као жене и мајке:

„ Удаја за жене и јесте служење Пресветој Тројици... ево како је велика за жену њена улога да буде и жена и мајка“.

Ако будете чували савест чисту о празницима, средом и петком, и ако се будете уздржавали у посту, Господ Бог, великодушан и милостив, ће вас благословити таквом децом, која ће вас тешити својим врлинским животом и која ће вам бити руководитељи ка будућем животу, што и вама желим да задобијете.

Преподобни Лав Оптински

Старци су давали савете и у вези са тим како је потребно оженити се или удати се.

Тако су се многи од мирјана обраћали преподобном Лаву за благослов пред склапање брака. И бракови који су се склапали по благослову старца били су срећни.

Онима који су тражили благослов за брак преподобни Лав је обично саветовао да добро размотре све пријатне или непријатне ситуације. На пример, треба обратити пажњу на то да „и младожења и млада буду здрави, и да имају са чим да живе; да се звање једног не разликује много од другог; и да по годинама или узрасту буде мала разлика».

При томе би старац понављао најпростију стару пословицу: «Свака птица своје јату лети». Осим тога, онима који су питали за избор мужа је додавао да обраћају пажњу на карактеристике његовог оца , а онима који су питали о избору невесте да обраћају пажњу на карактеристике мајке. При томе је говорио: «Ивер од кладе не пада далеко» .

На крају, младожењи, невести и њиховим родитељима је саветовао да погледају при усрдној молитви и у своје срце. Ако би при последњој одлуци за брак, младожења и невеста и њихови родитељи почели да осећају духовно спокојство, онда им је старац саветовао да се одлуче на такав брак. У противном случају, уколико би се при том појавила сумња, инстинктиван страх, неспокојство и зебња, онда би старац говорио да то није добар знак и саветовао је да се потражи други младожења или друга невеста. То је био општи савет старца Лава за све.

Али би и он сам, према даној му од Бога прозорљивости, давао понекад савете који се нису слагали са мишљењем и плановима човека. Једном је код старца дошао сиромашан човек и објаснио да његову кћерку просе три младића - варошанин, фабрички радник и богати сељак, и упитао га за кога од њих да уда своју кћерку. Отац Лав га је посаветовао да је да за сељанина, рекавши му да ће ту бити ситија. Одмах после тога је наступила гладна година после које је отац невесте долазио да захвали старцу што га је он посаветовао да да кћерку за сељака који га је у гладно време отхранио, додајући при том да су и варошанин и фабрички радник умало умрли од глади. И осим ситости, тај брак је био срећан.

Преподобни Амвросије је саветовао да се не жури са супружништвом, већ би оно требало да се размотри са свих страна:

«Такође не смета да се размотри и да се добро упозна то лице са којим мислите да остварите светски живот. Осим његових сопствених карактеристика, треба размотрити и сам његов положај, и околности око њега. Све то узето у обзир има велико значење. Према казивању неких, у самом презимену људи, некада се показује добра и лоша особина».

А ево још неколико савета старца Амвросија онима који желе да ступе у брак.

«И ти молиш за мој грешни савет и благослов да ступиш у законит брак са изабраном невестом. Ако си ти здрав и она је здрава, ако се свиђате једно другом, и невеста се лепо понаша и њена мајка има добар, лак карактер, онда можеш да ступиш са њом у брак».

«Ако је син здрав и није се заветовао за монаха и жели да се жени, онда може, Бог ће благословити. А ти да би била мирнија, погледај. Ако је мајка невесте смирена, онда ће и невеста бити смирена, зато што по старој пословици: «Јабука од јабуке далеко не пада».

Преподобни Иларион је саветовао онима који желе да ступе у брак да се брак не закључује другачије осим уз сагласност и благослов родитеља или најстаријих у породици, али да не буде ни са стране старијих принуде; да се они који ступају у брак једно другоме допадају и да се при избору младожење и невесте не обраћа пажња на капитал, већ на то да младожења са младом и њихови родитељи буду благочестиви и морални.

Тада се, говорио је отац, можемо надати на срећу новобрачних. Старац није одобравао велику разлику у годинама, од које касније могу настати јади. Нека старост у односу на жену још и може да се дозволи мушкарцу, али код жена она може бити узрок многих јада. Старац није одобравао ни склапање бракова из страсти, јер када страсти нестану љубав може ишчезнути. Није одобравао брак ни међу лицима различите вероисповести: муж и жена, чинећи једно тело, морају бити и духовно сједињени.

Много савета су давали Оптински старци о супружничком животу, о односима у породици, о васпитању деце.

Преподобни Лав је саветовао својој духовној кћери да се при било каквом неслагању са мајком, а тим пре уколико је увреди, што пре извине и моли за опроштај:

«Када ти се деси да нечим маму огорчиш, онда што пре падни на колена пред њеним вредним стопама, која су се о вашем васпитању постарала и тражи опроштај. Чим тако урадиш, твоја савест ће се сасвим умирити и непријатељ, ђаво ће се сам посрамити! ».

Преподобни Макарије је учио да се прихвата са смирењем и самоукоревањем све што се догађа, а посебно од својих родитеља:

«Примај са смирењем и самоукоревањем све што се догађа, посебно од родитеља код којих се сада налазиш. «Поштуј оца свога и матер своју» - заповедио је Господ (Излазак 20:12), и природни и грађански закони нам говоре ово. Благослов родитеља даје велико благо деци јер преноси на њих Божији благослов».

Савет супружницима

Разговарајући са оцем Макаријем, ја сам му некако рекао да се човеку који живи у свету и враћа у свет деси да, одједном, ни због чега нарочито, допадне нека девојка: реч по реч, и он се веже за њу, тако да после налази за потребно да, из страха од љубоморе, то скрива од жене, чак и на молитви и у храму Божијем све мисли на њу.

Наравно, та привезаност током времена сама од себе пролази и заборавља се и све тако...

«Да», уздишући рече отац Макарије, «!вама људима из света таква лакомисленост чини се празном, безначајном, а међутим, у њој се крије страшно зло, које повлачи за собом бездан беда и напасти, и које поткрада вашу духовну ризницу. Спаситељ правилно каже:» Свако ко погледа на жену са жељом, већ је учинио прељубу у срцу своме».

Видите, ви сте само погледали са жељом и грех је већ почињен и заповест Господња нарушена. А са животне тачке гледишта, колико горких жалости за собом повлаче слична пристрашћа.

Ето, ви сада како видим, живите срећно и спокојно својим породичним животом, волите своју жену и она вас љуби, отворени сте према њој. Имате у њој пријатеља који искрено саучествује у вашим жалостима и радостима, и чим у ваше срце продре помисао на промену – кушач се истог тренутка хвата за њу и повлачи вас са таквом снагом, да ће вам већ тешко бити да се зауставите и вратите свештеној својој дужности. До пада одатле нема много. А ако до њега дође, онда је све покварено. У

својој жени, ако вам је верна, имаћете пре непријатеља, а уместо љубави почећете према њој да гајите мржњу; уместо утехе ви ћете у њој гледати сметњу за задовољавање своје грубе нечовечне страсти. Нећете ни приметити, а постаћете незаконим непријатељем своје законите жене, а како је горка будућност таквог живота. И то још овде на земљи. А шта ће бити тамо, с оне стране, после смрти?!...

«Научите ме, баћушка», рекох» како да се сачувам од заноса страсти уопште и од саблажњивих помисли код куће на молитви, па чак и у цркви».

«Почетак свих тих искушења», одговори Старац,» јесте гордост. Уобрази човек да живи благочестиво, нимало не расуђујући о својој греховности и осуђујући друге, и ето, Господ допусти да делују на њега вражије смицалице.

..Будите пажљиви према свом начину живота, проверавајте своју савест и сваки ћете пут и нехотице долазити до убеђења да ви још ниједну заповест нисте испунили, како би хришћанин требало да учини. Расуђујући на тај начин, јасно ћете увидети своје слабости душевне, које за собом повлаче телесне падове. Да би се човек избавио од тих падова, треба да стекне смирење. Што се тиче греховних помисли, у цркви и код куће на молитви, тиме се не треба смућивати, јер оне не долазе од вас, већ од ђавола. Ви, пак, настојте да се не дотакнете тих помисли, и брзо се обратите Богу с молитвом:»Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме грешног!»

Преподобни Амвросије је подсећао о неопходности да деца науче да се чешће ограђују чинећи крсно знамење које има велику силу и многе је спасавало од великих беда и опасности:

„Вековима утврђено искуство показује,“ пише старац, „да крсно знамење има велики утицај на сва човекова дела, у току целог његовог живота. Зато треба да се потрудимо да усадимо у децу обичај да се крсте и посебно пре узимања хране и пића, кад лежу да спавају и кад устају, пре него што крену на пут или изађу из куће, пре него што уђу или изађу од некуд и да се не крсте немарно или како је модерно, већ тачно, почевши од чела до стомака и на оба рамена, да би крст био правилан. Осњеивање себе крсним знамењем многе је спасавало од великих беда и опасности«.

Преподобни Амвросије је такође учио шта треба чинити да би се избегле несугласице супружника у питањима васпитања деце. На писмо са сличним питањем је он одговорио овако:

„У случају несугласица боље да се склоните и одете, или да се правите као да нисте чули али се никако не свађајте због својих различитих погледа пред децом “.

Преподобни Варсануфије је учио да родитељи треба да васпитају децу у православној вери, подсећао је мајке да њихове речи имају велику снагу пошто долазе из дубине срца:

„Ако син не иде у цркву - то се још и може исправити. Реците му просто да је потребно ићи у цркву. Реч иако је проста, али је речена од срца, веома утиче на човека, а умне речи које нису од душе изречене ништа не вреде. То је исто као да стојите поред прозора и дувате у прозорчић за проветравање против ветра: каква је корист од тога? Речи мајке имају велику силу пошто оне, наравно, долазе из саме дубине срца; велику силу имају и речи духовног оца“.

Такође, старац Варсануфије је објашњавао да жена не може живети без вере и саветовао је женама да се потруде да привуку своје мужеве Господу:

„Жена без вере не може да живи. Или се она после временски одређеног неверовања опет враћа вери у Бога, или почиње брзо да се деморалише. Другоје мушкарац: он може да живи без вере. Потпуно окамени, постаје као кип сланог камена, и тако скамењен живи, а жена тако не може“.

„И ви, жене, морате се трудити да привучете своје мужеве Господу и самим тим ћете спасити и своје и њихове душе. У свим невољама са вером прилазите Спаситељу, Он вас никада неће оставити. Заиста, вера ствара чудеса“.

Опомињао је преподобни Варсануфије о томе како су погубне свађе у породици, како је опасно да се проклиње било ко, чак и било шта. Старац је као пример наводио следећу причу:

„Карактеристична црта неких светих - да позову госте, радосно да их приме и угосте - се примећивала и код преосвећеног Атанасија. Он је волео да за време празника позива код себе госте. Тако је било и једном.

После службе одмах је са гостима отишао код себе. Попивши чај и мало времена попричавши са гостима, преосвећени им је понудио да ручају. рекавши келејнику да постави ручак, он је са гостима сео за сто. Угостили су их огромном, прелепо спремљеном штучком. Видевши то владика је рекао: „Њу не треба јести, она је

проклета“. Сви су веома зачуђено погледали на преосвећеног. „Она је проклета, не треба је јести“, поновио је владика. Позива келејника и говори му да је однесе са стола. Ни он није смео да је склони са стола.

Тада је преосвећени наредио да позову куvara. Кувар је дошао. Владика га је погледао, и приметивши завијен прст, упитао га је: „Шта ти је то са прстом?“. „Случајно сам га порезао, свети владико“. „А шта си при том рекао?“. „Опростите, владико, рекао сам: нека си ...нисам добро рекао...“ „Ето видиш, сада њу не треба јести. Њу баците а нама спремите другу“.

Ето видите, чак и проклетство простог човека куvara има тако велику снагу...

Проклетство куvara је проузроковало у риби некакве промене које је преосвећени приметио својим прозорљивим очима. Због свих тих промена риба се није могла јести. Овим се може објаснити зашто се у богатим кућама у свету при једењу најскупљих јела нема таквог укуса каквог ми осећамо у нашем киселом шчију (супа од купуса): тамо се све ради без молитве, уз свађе и клетве, а код нас у манастиру са молитвом и благословом“.

У наше време често се распадају бракови, број развода је огроман. Оптински старци су учили да треба опраштати једно другом грешке и увреде, покривајући их љубављу.

Преподобни Лав је саветовао да се при породичној свађи употребе сва средства за помирење јер је то угодно Богу:

„Ви, налазећи се у двоједушију и оптерећујући себе помислима, питате да ли Ви треба да пишете Вашему мужу или не. На ово одговарам: пре свега проникните у дубину Вашег срца и погледајте у себе, у каквом се Ви односу ка њему налазите: да ли сте смирени или не, да нисте ви били узрок за раскид брака и тако даље? И ако нешто нађете унутар вас, онда употребите сва средства за помирење - све што је угодно Богу. Чак и тада, ако сте ви били у праву, ви вашим смирењем чините све да се помирите и да га придобијете, али не за себе, већ за Бога, тада не одлажући време приступите му и Господ Вас неће оставити“.

Интересантно је да је супрузи старац саветовао да прва покуша да се помири, а у другом случају је саветовао мужу да као „првенствено лице“ - први положи почетак примирења:

„Видео сам неред у Вашој породици и при крајњој слабости мога здравља, душа ме је заболела због вашег положаја. Али ја тражим и молим вас, веома поштовани Фома Никитич, пошто си ти првенствено лице онда и први положи почетак да благодушније и добродушније изговараш речи, али не духом гордости већ смиреношћу и кротошћу. И овим ће силан и свемогућ Бог исправити ваша дела, душевна и телесна, и у дому ће устројити мир, тишину и спокој“.

На овај начин је старац учио смирењу оба супруга, жени је предлагао да мисли на смирење, а мужу, као глави породице, да први положи почетак примирења духом смирења и кротости. Испада да је преподобни Лав учио оба супружника да праве уступке једно другом, напомињујући сваком о своме: жени - о послушању мужу, а мужу - о умећу јачег да уступа слабијем.

Преподобни Антоније је говорио о трпљењу у породичном животу, учио је да се треба потпуно препуштати вољи Божијој, и ако муж и жена изгледају недовољно добри, онда треба да се запитамо да ли смо ми достојни да имамо апсолутно добре, идеалне супруге, да ли смо ми сами идеални:

„Душевно спокојство се задобија од савршене преданости себе вољи Божијој, без које ништа са нама не догађа што се догађа. И уколико би ваш муж заиста био лош, упитајте се по савести, пред Богом: „Да ли ја, грешна, заслужујем доброг мужа?“.

И ваша савест ће вам одмах одговорити да ти уопште ниси вредна доброг мужа и тада ћете га у смирености срца и покорности вољи Божијој од срца завољети и наћи много доброга којег до сада нисте видели. Раскинути брачни савез због своје лакомислености и неискуства је врло лако у данашње мудро време, али како ће вам бити када будете одговарали на страшном суду Божијем? Јер Сам Бог брачним савезом веже човека; и због тога просудите сами шта је боље - трпљење или нетрпљење!“.

О јединомислију и љубави у породици говорио је преподобни Антоније као о милости Божијој:

„Читајући Ваша писма и видећи из њих Вашу једнодушност са најдражим пријатељем својим и узајамној љубави једног ка другом, ја сам се искрено обрадовао томе и захвалио Господу Богу, који Вас је овенчао том Својом богатом милошћу, тј. јединомислијем и љубављу; јер је веома праведно речено да када је у кући слога између мужа и жене, није им потребно никакво богатство“.

Преподобни Макарије је говорио о томе да је при свађама у породици пре свега потребно да укоримо сами себе, без тога никаквог смирења они који се свађају неће добити:

„Слушати о непријатностима међу блиским људима је веома жалосно... и у нашем свету без самоукоревања, без обзира на савете, неће добити умирења они који се свађају, а они ни појма немају о томе да пре свега треба себе укоримо - они само у ближњем виде кривицу“.

Понекад су се Оптинским старцима обраћали са молбом за помоћ при порођајима, са разним врстама брига за рођење деце. Старац Амвросије је на оваква писма одговарао:

„Постоји православно предање да се у овим случајевима моли Божијој Мајци, икони са називом Феодоровска. Нађите или осликајте себи ову икону, која се празнује два пута годишње – 14. марта и 16. августа. Ако желите, можете уочи ових дана вршити домаће бдење, а на сам дан празника одржати молебан уз акатист Божијој Матери. Према усрђу, можете то чинити и у друго време када пожелите. Можете свакодневно и сами да се молите Царици Небеској, читајући Јој не мање од дванаест пута дневно „Богородице дјево, радуј се“, бар са појасним (малим) поклонима. Толико пута читати и Њен кондак: “Не имамамы инья помощи, не имамамы инья надежды, разве Тебе, Владычице. Ты нам помози, на Тебе надеемся и Тобою хвалимся, Твои бо есмы раби, да не постыдимся» (Немамо друге помоћи, немамо ни друге наде, осим Тебе, Владичице. Ти нам помози, у Тебе се уздамо, и Тобом се хвалимо, Твоји смо раби, да се не постидимо”.

Велика несрећа за породицу је пијанство. Преподобни Лав је о томе писао:

„Ова страст долази или од гордости и високоумља или због гриже савести због светог супружества и онда је преко потребно да се пре свега да се потрудимо да што више смиримо себе или да се исповедимо и искрено покајемо пред искусним духовником, а затим ће и Господ помоћи“.

Старац се строго обраћао у писму свом духовном детету, саветујући му и чак наређујући да престане да пије:

„Дај Боже, да се побожноат појави код Вас у кући и ти би онда на радост престао да се хваташ за чашицу. Знамо да и руска пословица говори : „Пиј до дна – не буде добра!“. Ја сам ти саветовао и наређивао, као духовни отац, да престанеш да пијеш - то је рђаво, веома рђаво. Сам ћеш себи навући беду, постаћеш зависан; а онда ћеш, брате, морати да по-манастирски вршиш поклоне, да би умолио свог заштитника светитеља Николаја да те одвикне од пијанства“.

Старац Амвросије је учио да се за пијаницу треба молити светом Јовану, Крститељу Господњем, и мученику Бонифацију:

„Пишеш да је твој муж прекомерно предан испијању вина... са вером и усрђем се моли за њега светом Јовану, Крститељу Господњем и мученику Бонифацију, да би га Своблаги Господ по молитвама својих угодника одвратио од погубног пута, Који Сам зна судбине, и вратио га на пут трезвеног и уздржаног живота”.

Оптински старци су такође одговарали и на конкретна питања и давали духовне савете за различите породичне ситуације. Ти савети су применљиви и на наше време, пошто духовна мудрост не застарева.

О имовинским расправама са рођацима преподобни Амвросије је писао следеће:

„Своју наду положи на Бога, који Својим Своблагим Промислом све даје нама на корист. Истом таквом мишљу руководи се и у односима са рођацима. Ако им Господ саопшти, они ће теби вратити твоје, иако не све; а ако ти и не дају, онда је боље да

примиш од странаца него да се са својима свађаш. Што се тиче њихове сопствене користи - остави то њима: нека свако поступа како мисли да треба“.

Као завршетак овог невеликог избора из писама и казивања Оптинских стараца хтела бих да наведем причу коју је испричао преподобни Варсануфије. Та прича је веома актуелна за наше време када људи често траже богатство, славу, власт, али не траже главно - веру. А без Христа нема живота, нема спасења:

„У садашње време многи живе по страстима и не траже духовне радости. Шта, пре свега, желе да достигну? На првом месту – богатство, затим - славу. Да би то постигли не бирају средства. А Господ је рекао: „И зато што ће се умножити безакоње, охладнеће љубав многих“ (Мат.24:12). Већина људи је отпала, напустили су Христа. Људе који не деле њихове погледе, људи овог века називају заосталима, непрактичнима... Ја некада питам посетитеље:

- Имате ли деце?
- Наравно - одговарају, синове и кћери.
- Како ви хоћете да буде њихова судбина?
- Овако: сина видим као инжињера, он сам има такве склоности, кћерке удате за богате и познате људе.
- И ви мислите да ће они бити срећни?
- Наравно! – они одговарају са увереношћу, а о томе како да се потруде да се деца држе Христа и не размишљају. Говоре да се све може купити за новац. Да, заиста, иако не све, много се може купити за новац, само се Христос ни за каква богатства овога света не може купити. А без Христа нема живота, нема спасења “.

Олга Рожњева

18 октобар 2012 године

Превод: Душка Здравковић, Православна породица, јун 2015.

Извор: Православие.ру

Писмо св. Амвросија Оптинског родитељима који тугују над смрћу свог сина

Чуо сам за вашу дубоку тугу неочекивану смрт вашег сина, М.Н. и нудим вам своје срдечно саучешће. Постоји Свето Предање да се посети дом жалосних, али ја сам слаб и немоћан, и не могу вас посетити лично. Одлучио сам, иако сам закаснио, да вам се обратим у писму, са циљем да ублажим колико год могу вашу велику жалост. Одајући немоћи људске природе, немогуће је родитељима, који су изгубили јединог сина тако прерано, у таквом добу, у цвету младости, да не тугују; немогуће је, говорим, из свих ових разлога, да не тугују, да се не жале, не жалосте, пошто су тако неочекивано изгубили своје једино дете.

Ми нисмо пагани, међутим, који немамо наде у погледу живота који долази, већ Хришћани, који имају радосну утеху чак иза гроба који је дар будућег, вечног блаженства. Ова утешна мисао треба да умањи вашу жалост и ублажи вашу дубоку тугу. Иако сте привремено лижени вашег сина, у будућем животу, опет ћете бити у

могућности да га видите и да будете са њим тако да никада више нећете бити одвојени.

Да би се ово догодило, међутим, морате предузети правилне мере:

1. дајте да се његово име помиње на Проскомидији, читање Псалтира, и вашим молитвама код куће.
2. дајте у његово име милостињу и учествујте у другим делима милосрђа, колико год можете.

Све ће ово бити благотворно не само за вашег сина, већ такође и за вас. Иако је његова смрт донела велику жаслост и тугу, та иста туга може послужити да вас ојача у хришћанском животу, у чињењу добрих дела и хришћанском расположењу душе. Оно што Господ нама чини је не само добро, већ често и веома добро.

Истина, сви ми желимо да задобијемо спасење и наследимо Царство Небеско, али често заборављамо да оно долази кроз многе невоље и неретко трагамо за земаљском срећом и привременим задовољствима у животним бригама и приврженошћу за земаљске ствари.

Сведобри Господ, у Свом бесконачно мудрој Промислу, решава овај проблем доносећи неочекивана лишавања и туге, са циљем да бисмо могли доћи до памети и окренути наш духовни поглед на стицање добрих ствари, које нису пролазне, веч вечне, бескрајне и непромењиве. Господ чини ово у Својој безмерној љубави према човечанству, као што Апостол говори!... Кога Господ љуби оног и кара; а бије сваког сина ког прима... ако ли сте без карања... дакле сте копилад, а не синови (Јевр. 12:6-8)

Вама је послана тешка туга, али тешите се чињеницом да кроз ову невољу бивате убројани у синове Божије, кроз Божију безграничну љубав према вама. Чувајте ову велику хришћанску предност, потчињавајући се вољи Божијој, не само без роптања, већ и са захвалношћу. Ти желиш привремену утеху присуства вашег сина у животу, али то Господ уређује тако да се можете утешити у вашем сину у бесконачним вековима, света који долази.

Коначно, ви се можете радовати што вам је син оставио унуке, које можете подизати и наћи утеху у њима. Они ће бити за вас и унуци и драга деца. Учините сваки напор да ублажите вашу тугу, тако да не превазилази хришћанске везе и Сведобри Господ ће вам показати Своју милост и послати вам духовну утеху. Ко зна шта би било од вашег М. да му се живот продужио. Сада можете бити сигурни да ће остати добар заувек.

Призивајући на вас мир и благослов Божији, са искреним добрим жељама...

21. Март, 1867.

Извор: <http://www.pravoslavie.ru/56804.html>

МОЛИТВА МАЈКЕ ЗА ДЕЦУ СВЕТОГ АМВРОСИЈА ОПТИНСКОГ

Ову предивну молитву, коју је саставио преп. Амвросије Оптински Чудотворац, делили су верујућем народу у Казанском женском манастиру Шамордино, где је он био духовник:

Боже, саздатељу све твари, који нам додајеш милост на милост, Ти си ме учинио достојном да будем мајка свога порода! Твоја благодат ми је даровала децу и ја се усуђујем да кажем: они су Твоја деца! Јер Ти си им даровао биће, оживотворио си их бесмртном душом, препородио си их Крштењем за живот у складу са Твојом вољом, усиновио си их и примио у недра Своје Цркве, Господе! Сачувај их у благодатном стању до краја живота, учини их причасницима Тајни Твога завета, освети их Твојом истином, да се свети у њима и кроз њих свето Име Твоје!

Пошаљи ми Твоју благодатну помоћ у њиховом васпитању, на славу Твога имена и на корист ближњих! Дај ми за то умећа, трпљења и снаге! Научи ме да усадим у њихова срца корен истинске мудрости - страх Твој! Озари их светлошћу која управља васељеном, Твојом мудрошћу! Нека те заволе свом душом и мишљу својом, нека се прилепе к Теби свим срцем и сав живот свој нека љубе речи Твоје!

Даруј ми разум да их убедим да се истински живот састоји у држању Твојих заповести, да труд сједињен са побожношћу дарује у овом животу безметежна блага а у вечности – неизрециво блаженство. Откриј им разумевање Твог Закона, да би до краја дана својих осећали свеприсутство Твоје. Усади у срца њихова страх и гађење према сваком безакоњу: нека буду непорочни у путевима својим, нека увек памте да си Ти, Своблаги Господе, ревнитељ закона и правде Твоје! Сачувај их у целомудрију и благочашћу према имену Твоме! Да не срамоте Цркву Твоју својим понашањем, већ да живе по Њеним прописима. Одушеви их жељом да уче оно што је корисно и учини их способним за свако добро дело! Да задобију истинско разумевање оних ствари које су им неопходне, да се просвете знањима корисним за човечанство!

Господе! Умудри ме да урежем неизбрисивим словима у уму и срцу моје деце да се чувају друштва људи који немају страха Твога, да им усадим да се увек клоне

сваког савеза са безаконцима, да не слушају развратне разговоре, да не слушају људе лакомислене, да их не скрену са Твога пута лоши примери, да се не саблазне тиме што је пут безаконика понекад успешан у овом свету.

Оче Небески! Даруј ми благодат да се свим силама чувам тога да саблажњавам децу својим поступцима, већ да их, увек пазећи на њихово понашање, одвраћам од заблуда, исправљам њихове грешке, обуздавам тврдоглавост и роптање, да их задржавам од стремљења ка сујети и лакомислености, да се не занесе безумним помислима, да не иду за својим срцем, да не забораве Тебе и Закон Твој! Да им безакоње не погуби ум и здравље, да им грех не раслаби душевне и телесне силе!

Судијо праведни, кој кажњаваш децу за грехе родитеља до трећег и четвртог колена, одврати такву казну од моје деце, не кажњавај их за моје грехе, већ их окропи росом благодати Твоје, да напредују у врлини и светости, да узрастају у Твојој благој вољи и у љубави благочестивих људи, Оче благости и сваког милосрђа!

По родитељском осећању, ја бих желела својој деци сваког изобиља земних блага, желела бих им благослова од росе небеске и добра земног, али нека буде на њима Твоја света воља!

Устрој њихову судбину по Твоме благовољењу, не лиши их у животу насушног хлеба, пошаљи им све потребно на време, да би задобили блажену вечност. Буди милостив према њима када греше пред Тобом, не узимај им грехе, младости и незнања ради, приведи у скрушеност срца њихова када се буду противили руководству Твоје благости, карај их и милуј, управљајући их на Теби угодан пут, али их не одбацуј од лица Твога!

Примај са благовољењем њихове молитве, даруј им успех у сваком добром делу, не одврати лице Твоје од њих у време туге да их не постигну искушења већа него што могу да поднесу. Осени их Твојом милошћу, пошаљи анђела Свога да иде са њима и да их чува од сваке несреће и злог пута.

Свеблагии Боже!

Учини ме мајком радосном због своје деце, нека они буду радост у дане живота мога и потпора моја у старости мојој. Удостој ме да, са надом на Твоје милосрђе, предстанем са њима на Страшном Суду Твоме и са недостојном смелашћи кажем: "Ево ја и деца моја, коју си ми Ти дао, Господе!"

Да заједно са њима, прослављајући неизречену благодат и вечну љубав Твоју, произносим пресвето име Твоје, Оче, Сине и Душе Свети, у векове векова. Амин.

МОЛИТВА ЗА ПОРОДИЦУ СВЕТОГ АНТОНИЈА ОПТИНСКОГ

У руке превеликог милосрђа Твог, о Боже мој, предајем: душу моју и болно тело моје, мужа (жену) кога си ми Ти дао, и сву вољену децу моју. Ти буди Помоћник наш и Покровитељ у целом животу нашем, при изласку душе наше и по кончини нашој, у радости и тузи, у срећи и несрећи, у болести и здрављу, у животу и смрти, у свему нека буде са нама света воља Твоја, како на небу тако и на земљи. Амин.

Избор и превод: Душка Здравковић, Православна породица, 2015-2018.